

۲۰۶۹ ۷۷۹

به نام خداوند جان و خرد

مشاهیر و مفاخر

این سنگسری

مرضیه پارسا

انتشارات حبله رود

۱۳۹۹

سرشناسه	: پارسا، مرضیه، ۱۳۵۹-
عنوان و نام پدیدآور	: مشاهیر و مفاخر ایل سنگسری / مرضیه پارسا.
مشخصات نشر	: سمnan: انتشارات جله‌رود، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۷ ص.،.
شابک	: ۷-۲۶-۶۸۸۷-۶۲۲-۹۷۸:۴۵۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص ۱۸۶-۱۸۷.
موضوع	: سنگسری (ایل)
موضوع	: Sangsari (Iranian tribe)
موضوع	: مشاهیر- ایران- قرن ۱۴
موضوع	: Celebrities- Iran- 20 th century
رده‌بندی کنگره	: DSR۷۲:
رده‌بندی دیوید	: ۹۵۵/۹۸۱۶:
شماره کتابت ملی	: ۶۰۹۷۷۱۹:

شناسنامه

مشاهیر و مفاخر ایل سنگسری

مرضیه پارسا

ویراستار: علیرضا شاه‌حسینی

ناشر: جله‌رود

چاپ نخست، ۱۳۹۹

شابک: ۷-۲۶-۶۸۸۷-۶۲۲-۹۷۸

شمارگان: ۷۰۰ نسخه

صفحه‌آرایی: محمدتقی رهبری فرد

طرح روی جلد: سمیرا جمشیدی

چاپ و صحافی: زلال کوثر قم

قیمت: چهل و پنج هزار تومان

انتشارات جله‌رود

سمnan

میدان معلم، ساختمان فردوس

طبقه اول، واحد ۷

www.hablerood.ir

تلفن: ۰۲۳-۳۳۳۴۱۵۶۲

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه.....
۵.....	محمود استعلامی.....
۹.....	چراغعلی اعظمی سنگسری.....
۱۴.....	لاله اعظمی سنگسری.....
۱۶.....	گل محمد بهمنی.....
۱۸.....	حاج چادرارسا.....
۲۰.....	حسن پاداش.....
۲۴.....	سیدعباس پورشمی.....
۲۸.....	حسین توراتیان.....
۳۰.....	محمد اسماعیل حاجی علیا.....
۳۲.....	یدالله حاجی علیان.....
۳۴.....	ناصر حسینی مهر.....
۳۶.....	کیانوش حیدریه.....
۳۸.....	سیاوش جوادیان.....
۴.....	شاهپسند دائیان.....
۴۲.....	علیجان دائیان.....
۴۵.....	حبیب دانایی فرد سنگسری.....
۴۹.....	حبیب درخشانی.....
۵۱.....	رضا درخشانی.....
۵۳.....	لیلی درخشانی.....
۵۵.....	مجید درخشانی.....
۵۷.....	یدالله درخشانی.....
۵۹.....	غلامحسین ذوالفقارخانی.....
۶۱.....	کوروبش ذوالفقارخانی (زولانی).....
۶۳.....	علی رشیدی پور.....

۶۷	محمد رشیدی
۷۰	سید حمید روحانی
۷۱	سید احمد زیارتی
۷۵	صمد سلمانیان
۷۶	اسماعیل خان سنگسری
۷۸	ذوالفقار خان سنگسری
۸۰	اسکندر سیف علیان
۸۳	حسن شوکت پور
۸۶	عباس شهر یاری
۸۸	عباس شهر یاری سنگسری
۹۰	سید صادق صفا
۹۲	احمد سداقتی
۹۵	سید اکرم صفا
۹۹	محمد صفا
۱۰۲	محمود علی صفا
۱۰۴	اسفندیار صفا
۱۱۱	قربانعلی صلواتیان
۱۱۳	دکتر محمد صمدیان
۱۱۶	عیسی خان سنگسری (دامغانی)
۱۱۷	احمد قلعه بانی
۱۱۹	سیدابراهیم کسانیان
۱۲۲	عباس گلرو
۱۲۴	سید کاظم متولیان سنگسری
۱۲۵	حسین آقا متولیان
۱۲۹	حیدر مستخدمین حسینی
۱۳۳	استاد عباس معالی سنگسری
۱۳۵	استاد کیوان مصباحی
۱۳۷	مطلب خان سنگسری (دامغانی)
۱۳۹	علی آقا میثاقی
۱۴۱	احمد نادعلیان
۱۵۵	محمد قلی نادعلیان
۱۵۷	سید حسین نبوی

۱۶۰..... محمد نوبخت

۱۶۲..... حسن یوسفیان

۱۶۵ **ضمائم**

۱۶۷..... ۱. محققان غیرسنگسری

۱۶۷..... جابر عناصری

۱۷۸..... علیرضا شاه حسینی

۱۸۳..... پویان آزاده

۱۸۶..... منابع و مأخذ

۱۸۸..... ۲. اسناد و تصاویر

تا روزی که زنده هستیم شایسته است بهترین خدمات را
برای سرزمین مادری مان انجام دهیم و پس از پایان عمر،
این وظیفه بر عهده استخوان هایمان است.
دکتر محمود حسینی

مقدمه

سنگسری، شاه‌صخره‌ترین کوچندگان دامنه‌های البرز هستند. برنارد هورکاد محقق مشهور
فرانسوی معتقد است آن‌ها طولانی‌ترین مسیر کوچ فصلی را در جهان دارند به طوری که
فاصله دورترین نقطه ییلاق و قشلاقی آنان به بیش از ۱۵۰۰ کیلومتر می‌رسد.
مهدی شهر خاستگاه این بزرگ عشایر سنگسری از شهرهای کوهستانی و خوش آب و
هوای ایران است که در بین کویر، مناز و جنگل‌های مازندران قرار گرفته و از این حیث
دارای اقلیمی ویژه و منحصر به فرد است. طبیعت زیبای خدادادی، آب‌گوارای چشمه
سارهایی مانند گل رودبار، اسپی رود، روزی و...، سهری متراکم و زیبا که به ماسوله کویر
شهرت یافته مردمانی بزرگ و شریف را در دامان پرمهر و محبت خود پرورش داده که امروزه
در سطح کشور و برخی در تراز بین‌المللی مشهور و شناخته شده‌اند.
ساکنان این سرزمین، دارای طبعی لطیف و اخلاقی نیکو، متراکم‌رندی‌اند که این آرامش را
از استواری کوه‌های پیرامون خود آموخته و ناخودآگاه هنرهای زیادی را از طبیعت پیرامون
خود، فرا گرفته‌اند. امروزه مهدی شهر کعبه اهل ذوق و هنر است و هنرمندانی چون خانواده
هنرمند درخشانی (آقایان یدالله، حبیب، مجید، رضا درخشانی و خواهرشان لیلی درخشانی) در
آن پرورش یافته‌اند. مؤلف که خود یکی از اعضای خانواده ایل بزرگ سنگسری از طایفه
چراغی است و سالیان عمر خود را در ییلاقات سرسبز شمال شهرستان مهدی شهر (ریزسر،
سیاه‌کوه، شاه‌پسند و...) گذرانده است و مشاهیر و بزرگان زیادی را در شهر مهدی شهر
می‌شناسد در شناسایی مفاخر به نکته بسیار مهمی برخورد کرده است و آن چیزی جز تعدد و

بزرگی هنرمندان این ایل نبود؛ عجیب است که چگونه در کنار رشادت ها و دلیر مردی های سنگسری ها و اثر گذاری زیاد آنها بر تاریخ کشور، علیرغم جمعیت کم آن، در جنگ های سردار ذوالفقارخان سنگسری و سه برادر دیگرش در دوره قاجار مثال زدنی است، هنر و ذوق و لطافت طبع سرشار نیز در این ایل متمدن جمع شده است. ایل سنگسری بزرگانی چون چراغعلی اعظمی دارد که به عنوان اولین چهره ماندگار فرهنگ کشور از دست آقای دکتر حبیبی معاون اول آقای هاشمی رفسنجانی رئیس جمهور وقت نشان افتخار دریافت می کند. هر کس تنها یکی از تألیفات این استاد گرانمایه را مطالعه کند به بزرگی این اندیشمند فرهیخته و نقش وی در معرفی تاریخ و فرهنگ کشور پی خواهد برد.

وظیفه ما شدن مایه فرهیختگان واقعی کشور در عصر گذشته و حاضر است، امروزه متأسفانه شاهد یک گسست فرهنگ میان جوانان و مفاخر گذشته کشورمان هستیم و جوانان امروز ما از فرهیختگان گذشته اطلاعی ندارند. آشنا کردن جوانان با مفاخر گذشته به منزله قدرشناسی ما از این بزرگان و روش کردن چراغی پر فروغ بر سر راه آیندگان است. معرفی شخصیت فردی بزرگان و مفاخر صرف نظر از آثار و تألیفاتشان، نقش تربیتی مهمی برای جوانان و نسل های آتی دارد، به طوری که منش، سبک، جهان بینی و سبک زندگی آنها خود می تواند آموزنده و الگو باشد هر چند مؤلف بر این باور است صرف نظر از همه اینها، نژاد و اصالت و هویت فردی نیز می تواند یکی از عوامل مهم در ایجاد حرکت های اولیه برای صعود در عالم علم و فرهنگ و هنر و تمدن ساز شدن باشد.

بزرگ ترین سرمایه یک ملت نخبگان، دانشمندان و فرهیختگان آن سرزمین است، این افراد راه و رسم رسیدن به توسعه پایدار را در یک ملت رقم می زنند، نخبگان در واقع پیش قراولان پیشرفت جامعه محسوب می شوند و نقش آنها در رسیدن به رشد همه جانبه یک ملت مهم و اساسی است، لذا پاسداشت زحمات و ارج نهادن به آنها بر همه ما امری واجب است.

تکریم مفاخر چیزی به ارزش والای این بزرگان اضافه نمی کند و این تکریم و یادآوری ها

مشاهیر و مفاخر ایل سنگسری / ۳

تنها به منزله قدردانی و مباحثات به این بزرگان است. نخبگان، ثروت بی انتهای هر جامعه محسوب می‌شوند که می‌توان با سرمایه‌گذاری بر روی این افراد، تکیه‌گاه مناسبی برای کشور ایجاد کرد. تکیه بر نخبگان سبب می‌شود که دیگر نگران شرایط نامناسب کشور نباشیم، از مغز متفکر نخبگان بایستی در جهت تبدیل علم به ثروت و سرمایه استفاده کرد، آنگاه دیگر نگرانی از اتمام ذخایر طبیعی، خشکسالی و... معنایی ندارد.

کتاب حامد در واقع نخستین کتاب برای معرفی مفاخر ایل بزرگ سنگسری است. به علت خلأ بزرگی که در این زمینه وجود داشت مؤلف را بر آن داشت تا گام اول و البته مهم را در این زمینه بردارد. باستان‌شناسان در مورد بسیاری از بزرگان و مشاهیر موفق به دریافت اطلاعات کامل و مستندی نشده‌اند. تصمیم بر آن شد در چاپ بعدی کتاب برای این دسته از همشهریان خود ادای دین نماید؛ قطعاً بخشی از دستاورد نیز از قلم افتاده‌اند که ضمن پیوزش از همه آن عزیزان و بازماندگان و بستگان آنها است با راهنمایی و حمایت و معرفی آنها توسط خوانندگان عزیز و همشهریان فرهیخته، «تذکره جامع و کامل مشاهیر و مفاخر ایل سنگسری» تهیه و منتشر گردد.

خوشبختانه طی سال‌های اخیر کتاب‌های خوبی پیرا خون فرهنگ، تاریخ و جغرافیای مهدی‌شهر و ایل سنگسری چاپ شده که همه آنها در غنای این کتاب نقش داشته‌اند. از جمله آن‌ها می‌توان به کتاب‌های «تاریخ سنگسر - مهدی‌شهر» تألیف استاد چراغعلی اعظمی، «تاریخ و جغرافیای جامع شهرستان مهدی‌شهر» اثر فرهاد صحابی برد، «ادیات عامیانه سنگسر» از خانم فاطمه تعدادی، «وات‌وات تاریخ اجتماعی مهدی‌شهر (سنگسر)» از سلطانعلی حیدری پور، «در قلمرو مهدی‌شهر» اثر عباس مصباحیان و مجموعه کتب مهندس حسن پاکزادیان و یدالله حاجعلیان و ... اشاره کرد که در همین جا لازم می‌دانم از زحمات تمامی آنها تقدیر و تشکر نمایم.

بی‌شک ایل سنگسری با استعداد و ظرفیت بزرگی که دارد روزانه شاهد افزایش چهره‌های جدید و مشهور در عرصه‌های مختلف علمی، فرهنگی، هنری، ورزشی، اقتصادی و... خواهد

بود که اگر عمری باشد به مرور در چاپ‌های بعدی معرفی خواهند شد. در تنظیم احوال مشاهیر و مفاخر سعی شده کمال صداقت و امانت رعایت شود، نام شخصیت‌ها به ترتیب الفبایی تنظیم گردید. امیدوارم از عهده این وظیفه خطیر به خوبی برآمده و توفیقی برای تکمیل این کار بزرگ به بنده عنایت شود.

در فصل اول این کتاب به مشاهیر و مفاخر سنگسری پرداخته می‌شود و در فصل بعدی به تعدادی از بزرگانی که اصالتاً سنگسری نبوده‌اند ولی به جهت قدرشناسی از کارهای ارزشمند، که رای شناسایی و معرفی ایل سنگسری انجام داده‌اند معرفی خواهند شد. در این کتاب ملات معرفی، آفاق، ارائه و چاپ دو کتاب و بیشتر بوده، امیدواراست بتواند در چاپ‌های بعدی همه مفاخر و صاحب‌نظران ایل سنگسری را شناسایی و دین خود را بدیشان ادا نماید. یقین دارم چاپ این اثر، انگیزه و تحرکی بیشتر در همشهریان عزیز برای تهیه و ارسال شرح حال و زندگینامه بزرگان بین‌کهن دیار فراهم خواهد آورد؛ بدین منظور شماره تماس، آدرس ایمیل، آیدی اینستاگرام خود را برای ارسال زندگینامه و شرح حال بزرگان ایل بزرگ سنگسری در اختیار علاقه‌مندان عزیز قرار می‌دهم و برای تکمیل این کار سترگ بی‌صبرانه منتظر کمک و یاری آنان خواهم ماند.

در پایان لازم می‌دانم از دلسوزی‌های همراه همیشگی زندگی‌ام جناب دکتر حسن نورانیان که خالصانه و بی‌دریغ بنده را یاری نموده و همواره از راهنمایی‌های ارزشمندشان بهره‌مند گردیده‌ام تشکر و قدردانی نمایم.

مرضیه پارسا

بهمن ۱۳۹۸